

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO NR. 5D-2025/2.1-95 PRIEŠ MIGRACIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2025 m.
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2025 m. sausio 20 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas, MD) pareigūnų veiksmų, susijusių su atsisakymu priimti prašymą pakeisti leidimą gyventi Lietuvoje (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „Aš [...] į Europos Sąjungą atvykau prasidėjus karui Ukrainoje. Atvykęs į Lietuvą aš pasiprašiau laikinosios apsaugos. Pripažinus, kad atitinku laikinosios apsaugos taikymo sąlygas, man buvo išduotas elektroninis leidimas gyventi [...]. Šis leidimas gyventi galioja iki 2025 m. kovo 4 d.“ (Šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2024 m. lapkričio 3 d. aš kreipiausi į Migracijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) dėl leidimo gyventi pratęsimo (supildžiau MIGRIS anketą ir pridėjau visus reikiamus dokumentus), bet mano prašymą priimti buvo atsisakyta, nes neturiu galiojančio kelionės dokumento“.

2.3. „Manau, kad Migracijos departamento veiksmai (neveikimas) yra neteisėtas, o man turi būti išduotas leidimas gyventi nereikalaujant pateikti galiojančio kelionės dokumento.“

2.4. „Manau, kad reikalavimas pateikti galiojantį kelionės dokumentą, kreipiantis dėl leidimo gyventi laikinosios apsaugos pagrindu, buvo ir yra neteisėtas, pažeidžiantis gero viešojo administravimo principą“.

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2025 m. sausio 30 d. raštu Nr. SE-225 kreipėsi į MD, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

MD 2025 m. vasario 26 d. atsakymu Nr. 25SD4114 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „Informuojame, kad pareiškėjui pirmas skaitmeninis leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje Įstatymo 40 str. 1 d. 10 p. buvo išduotas 2023-10-25 Nr. 65045076, galiojantis nuo 2023-10-31 iki 2025-03-04.“

4.2. „Pareiškėjas prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje per MIGRIS sistemą užpildė 2024-11-03, vizitui į Migracijos departamento padalinį užsiregistravo 2024-11-25.“

4.3. „Pareiškėjo 2024-11-03 prašymas pakeisti leidimą laikinai gyventi buvo nepriimtas, nes pareiškėjas nepateikė galiojančio kelionės dokumento.“

4.4. „[...] informuojame, kad pagal Lietuvos Respublikos Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) 92 straipsnio 2 dalį, užsieniečiai, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą, į Lietuvos Respublikos teritoriją įleidžiami netaikant reikalavimų turėti galiojančią kelionės dokumentą ir kitus dokumentus, suteikiančius teisę jiems atvykti į Lietuvos Respubliką ir joje būti, taip pat gali būti netaikomos nacionalinių vizų ar leidimų gyventi išdavimo sąlygos, jeigu šių reikalavimų užsienietis negali (negalėjo) užtikrinti dėl objektyvių priežasčių. Įstatymo 26 str. 2 d. nustato, kad šio straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduodamas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 7 (kai užsieniečiui yra nustatyta globa (rūpyba), 8, 10, 11 ar 12 punkte nustatytu pagrindu. Tvarkos aprašo 8.1 papunktyje taip pat reglamentuota, kad užsienietis, norintis gauti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi, prie prašymo išduoti arba pakeisti leidimą turi pridėti, be kita ko, galiojančią kelionės dokumentą, išskyrus atvejus, kai užsienietis galiojančio kelionės dokumento negali pateikti dėl objektyvių priežasčių; jeigu užsienietis dėl objektyvių priežasčių negali pateikti galiojančio kelionės dokumento skaitmeninės kopijos, jis turi pridėti kito dokumento, patvirtinančio asmens tapatybę, skaitmeninę kopiją (jeigu turi). Taigi, tiek Įstatymo, tiek tvarkos aprašo nuostatos numato, kad atvejais, kai užsienietis gali nepateikti galiojančio kelionės dokumento, yra išimtis (o ne bendra taisyklė), o ši išimtis taikoma tik tais atvejais, kai yra objektyvios priežastys.

Įstatymo 26 str. 2 d. nuostata nagrinėjamu atveju nėra aktuali, nes ji taikoma tik leidimo gyventi išdavimo, o ne keitimo atveju. Šiame kontekste pažymėtina, kad Lietuvoje veikia Ukrainos ambasada ir Ukrainos piliečiai turėtų imtis aktyvių veiksmų, kreipdamiesi į Ukrainos ambasadą Ukrainos teisės aktų nustatyta tvarka, dėl kelionės dokumento gavimo.

Papildomai pažymime, kad pareiškėjas 2025-01-20 pateikė Migracijos departamentui prašymą „Užtikrinti prieigą prie laikinosios apsaugos suteikimo procedūros“ (priedas Nr. 1), kuriame nurodė, jog reikalavimas pateikti galiojančią kelionės dokumentą pažeidžia gero administravimo principą. Migracijos departamentas 2025-02-12 pateikė atsakymą Nr. 25SD3159, kuriame nurodė, kad pareiškėjo prašyme nurodytos aplinkybės ir prie šio prašymo pridėti dokumentai nepagrindžia objektyvių priežasčių, dėl kurių jam reikalavimas prie MIGRIS užpildyto prašymo pakeisti skaitmeninį leidimą laikinai gyventi arba išduoti leidimą laikinai gyventi pateikti biometrinio paso skaitmeninę kopiją turėtų būti netaikomas. Taip pat buvo nurodyta, kad jeigu yra objektyvios priežastys, dėl kurių pareiškėjui reikalavimas pateikti biometrinių pasą turėtų būti netaikomas, jis turi šią informaciją ir (ar) dokumentus pateikti Migracijos departamentui. Pareiškėjas taip pat buvo informuotas, kad dėl paso išdavimo gali kreiptis į Ukrainos ambasadą (priedas Nr. 2).

2025-02-13 pareiškėjui per MIGRIS komunikaciją išsiųsta informacija apie tai, kad jis turėtų pateikti duomenis ar dokumentus, patvirtinančius objektyvias priežastis, kodėl negali pateikti galiojančio paso ir paaiškinimą ar kreipėsi į Ukrainos ambasadą dėl paso gavimo.“

4.5. „Dėl paso išdavimo Ukrainos piliečiai gali kreiptis į Ukrainos ambasadą (V. Kudirkos g. 22, Vilnius, registracija vizitui <https://go.mfa.gov.ua/>) arba į Lenkijos Respublikoje veikiančius paslaugų centrus Ukrainos piliečiams (pvz.: Pawia g. 5, Krokuva,

daugiau informacijos <https://mapujpomoc.pl>). Informacija apie kreipimąsi dėl paso Lietuvoje, pareiškėjui buvo pateikta raštu Nr. 25SD3159.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyvos 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (toliau – Direktyva):

8 straipsnio:

1 dalis – „Valstybės narės imasi priemonių, būtinų, kad asmenims, kurie naudojami laikina apsauga, būtų išduoti leidimai gyventi visą apsaugos laiką. Dokumentai ar kiti lygiaverčiai įrodymai išduodami tuo pačiu tikslu.“

2 dalis – „Nepaisant šio straipsnio 1 dalyje minėtų leidimų gyventi galiojimo termino, valstybių narių nustatytos sąlygos asmenims, kurie naudojami laikina apsauga, negali būti mažiau palankios nei tos, kurios nustatytos šios direktyvos 9–16 straipsniuose.“

3 dalis – „Prireikus valstybės narės asmenims, kurie į jų teritorijas įleidžiami, kad būtų suteikta laikina apsauga, sudaro visas galimybes įsigyti būtinas vizas, įskaitant tranzitines vizas. Formalumų turi būti kuo mažiau dėl skubėti verčiančios padėties. Vizos turėtų būti išduodamos neatlygintinai arba jų kaina turėtų būti kuo mažesnė.“

6. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas):

26 straipsnio „Leidimo gyventi išdavimo ir keitimo sąlygos“:

1 dalis – „Leidimas gyventi užsieniečiui gali būti išduodamas arba keičiamas, jeigu užsienietis:

1) atitinka Šengeno sienų kodekse nustatytas atvykimo sąlygas;

2) turi galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą, kai Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais ir tvarka turi patvirtintą Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimą apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas;

3) turi pakankamai lėšų ir (ar) gauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje;

4) pateikia rašytinį pasižadėjimą, kad deklaruos savo gyvenamąją vietą gyvenamojoje patalpoje, kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiam asmeniui, deklaravusiam joje gyvenamąją vietą, bus ne mažesnis kaip 7 kvadratiniai metrai;

5) pateikia išvykų ir gyvenimo užsienio valstybėse sąrašą;

6) pateikia išsamią informaciją apie save, ryšius (buvusius ir (ar) esamus) su Lietuvos Respublikoje gyvenančiais asmenimis (įskaitant kitų užsienio valstybių piliečius, gyvenančius Lietuvos Respublikoje), taip pat ryšius su užsienio valstybių žvalgybos, saugumo ir (ar) karinėmis institucijomis.“

2 dalis – „Šio straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduodamas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 1 ar 2 punkte nustatytu pagrindu, ir šio užsieniečio šeimos nariams arba užsieniečiui, kuriam išduodamas leidimas nuolat gyventi šio Įstatymo 53 straipsnio 1 dalies 1 ar 2 punkte nustatytu pagrindu. Šio straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduodamas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 7 (kai

užsieniečiui yra nustatyta globa (rūpyba), 8, 10, 11 ar 12 punkte nustatytu pagrindu.“

40 straipsnio „Leidimo laikinai gyventi išdavimo ir keitimo pagrindai“ 1 dalis – „Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas užsieniečiui, jeigu: [...]

10) jam šio Įstatymo nustatyta tvarka suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje;“.

95 straipsnio „Asmens dokumentų išdavimas užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga“:

1 dalis – „Užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, Migracijos departamentas išduoda arba keičia leidimus laikinai gyventi ar šio Įstatymo 92 straipsnio 1 dalyje nurodytame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime nustatytais sąlygomis išduoda arba keičia skaitmeninį dokumentą, suteikiantį užsieniečiui teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantį suteiktą laikinąją apsaugą, kurio išdavimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras. Šis skaitmeninis dokumentas prilyginamas leidimui laikinai gyventi.“

2 dalis – „Užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, tačiau vis dar esantiems užsienio valstybės teritorijoje, Migracijos departamentas išduoda vidaus reikalų ministro nustatytos formos kelionės dokumentą atvykti į Lietuvos Respubliką.“

7. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ 1 dalis – „Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.“

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. kovo 16 d. nutarimo Nr. 224 „Dėl laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje užsieniečiams suteikimo“ (toliau – Nutarimas)

1 punktas – „Suteikti laikinąją apsaugą Lietuvos Respublikoje (toliau – laikinoji apsauga) nuo 2022 m. kovo 4 d. iki 2026 m. kovo 4 d.:

1.1. asmenims, 2022 m. vasario 24 d. ar vėliau pasitraukusiems (perkeltiems) iš Ukrainos dėl Rusijos karinės agresijos [...].“

9. Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1V-329 (aktuali akto redakcija, galiojanti nuo 2024 m. lapkričio 16 d.) (toliau – Aprašas):

33¹ punktas – „Užsieniečiai, kuris kreipiasi į Migracijos departamentą dėl laikinosios apsaugos, turi pateikti šiuos duomenis ir dokumentus:

33¹.1. vardą, pavardę, pilietybę, gimimo datą ir vietą, šeiminių padėčių, giminystės ryšius;

33¹.2. asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir (ar) kelionės dokumentą, jei juos turi;

33¹.3. dokumentus, patvirtinančius šeimos ryšius (santuokos liudijimą, gimimo liudijimą, įvaikinimo dokumentą);

33¹.4. jeigu nepateikiami Aprašo 33¹.2 ir (ar) 33¹.3 papunkčiuose nurodyti dokumentai – kitą informaciją, būtina asmens tapatybei ar šeimos ryšiams nustatyti.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

10.1. „Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, taip pat turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (*inter alia* 2015 m. lapkričio 19 d., 2016 m. liepos 8 d., 2018 m. kovo 2 d. nutarimai). Pažymėtina, kad konstitucinis atsakingo valdymo principas, aiškinamas kartu su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu“ (2016 m. liepos 8 d., 2018 m. balandžio 12 d. nutarimai).

10.3. „Teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas suponuoja valstybės pareigą apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui; asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės galės būti realiai įgyvendintos; neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise“ (2013 m. vasario 15 d., 2017 m. sausio 25 d., 2020 m. vasario 18 d. nutarimai).

Tyrimo išvados

11. Pareiškėjas nurodė, kad jis atvyko iš Ukrainos dėl karo veiksmų ir jam buvo išduotas leidimas gyventi Lietuvoje, nes jis atitinka laikinosios apsaugos kriterijus. Šis leidimas galiojo iki 2025 m. kovo 4 d. Pareiškėjas kreipėsi į Migracijos departamentą dėl leidimo gyventi pratęsimo, tačiau MD atsisakė priimti prašymą, nes jis nepateikė galiojančio kelionės dokumento.

12. Skundo tyrimo metu nustatyta:

- Pareiškėjui išduotas skaitmeninis leidimas laikinai gyventi (toliau – SLLG) Lietuvoje galiojo iki 2025 m. kovo 4 d.;
- Pareiškėjas pirmą prašymą pakeisti SLLG per MIGRIS užpildė 2024 m. lapkričio 3 d., vizitui į Migracijos departamento padalinį užsiregistravo 2024 m. lapkričio 25 d.;
- Pareiškėjo prašymas pakeisti SLLG nebuvo priimtas, nes jis nepateikė galiojančio kelionės dokumento;
- Pareiškėjui 2025 m. vasario 13 d. per MIGRIS buvo išsiųsta informacija apie tai, kad jis turėtų pateikti duomenis ar dokumentus, patvirtinančius objektyvias priežastis, kodėl negali pateikti galiojančio paso ir paaiškinimą ar kreipėsi į Ukrainos ambasadą dėl paso gavimo.

13. Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 10 punkte nustatyta, kad leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas užsieniečiui, jeigu jam šio įstatymo nustatyta tvarka suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje. Įstatymo 26 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad tuo atveju, jeigu leidimas laikinai gyventi išduodamas šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 10 punkte nustatytu pagrindu, tai yra užsieniečiui suteikiama laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje, nustatytos sąlygos dėl atitikties Šengeno sienų kodekse nustatytoms atvykimo sąlygoms (reikalavimas turėti galiojantį kelionės dokumentą) netaikomos.

Direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės turi imtis būtinų priemonių, kad asmenims, kurie naudojami laikinąja apsauga, būtų išduoti leidimai gyventi visą apsaugos laiką. Nutarime numatyta, kad laikinosios apsaugos taikymas Lietuvoje yra pratęstas iki 2026 m. kovo 4 d.

Įstatymo 95 straipsnyje numatyta, kad užsieniečiams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, Migracijos departamentas išduoda arba keičia leidimus laikinai gyventi ar šio

Įstatymo 92 straipsnio 1 dalyje nurodytame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime nustatytais sąlygomis išduoda arba keičia skaitmeninį dokumentą, suteikiantį užsieniečiui teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantį suteiktą laikinąją apsaugą, kurio išdavimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras. Šis skaitmeninis dokumentas prilyginamas leidimui laikinai gyventi.

Aprašo 33^{1.2} papunktyje numatyta, kad laikinosios apsaugos gavėjas privalo pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir (ar) kelionės dokumentą tuo atveju, jei juos turi. Vadovaujantis Aprašo 33^{1.4} papunkčiu, nepateikus asmens tapatybės ar kelionės dokumento, pateikiama kita informacija, būtina asmens tapatybei nustatyti.

14. Šio tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas į Lietuvą atvyko iš Ukrainos dėl karo veiksmy ir jam buvo išduotas SLLG. Pareiškėjas 2024 m. lapkričio 3 d. kreipėsi į MD su prašymu pakeisti išduotą SLLG, kurio galiojimas turėjo baigtis už keleto mėnesių, tačiau Pareiškėjo prašymas nebuvo priimtas, nurodant, kad jis kartu su prašymu turi pateikti galiojantį kelionės dokumentą.

Pažymėtina, kad nė viename iš teisės aktų, reglamentuojančių laikinosios apsaugos taikymą, nėra numatyta užsieniečio pareiga pateikti galiojantį kelionės dokumentą, kad jis galėtų gauti leidimą gyventi Lietuvoje laikinosios apsaugos pagrindu. Priešingai, remiantis Įstatymo 26 straipsnio 2 dalimi, išduodant leidimą laikinai gyventi laikinosios apsaugos pagrindu, nereikalaujama, kad užsienietis atitiktų Šengeno sienų kodekse nustatytas atvykimo sąlygas (įskaitant pareigą turėti galiojantį kelionės dokumentą).

Atsižvelgiant į tai, kad laikinosios apsaugos taikymas Lietuvoje yra pratęstas iki 2026 m. kovo 4 d., ir vadovaujantis Direktyvos ir Įstatymo nuostatomis, Pareiškėjui įteikus prašymą dėl SLLG pakeitimo, MD turi išduoti visą šį laikotarpį galiojantį leidimą, netaikant jokių papildomų reikalavimų ar sąlygų.

Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad Migracijos departamento sprendimas atsisakyti priimti Pareiškėjo prašymą dėl SLLG pakeitimo ir reikalavimas pateikti galiojantį kelionės dokumentą yra prieštaraujantis Įstatymo ir Direktyvos nuostatomis bei pažeidžiantis laikinosios apsaugos gavėjo teises.

15. Iš konstitucinio imperatyvo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kildinamas gero administravimo principas. Šis principas yra teisinės sistemos pamatinis principas, viešojo sektoriaus subjektai yra saistomi jo reikalavimų. Gero administravimo principas labai platus, be kita ko, reiškiantis, kad valdžios įstaigos turi pareigą imtis aktyvių veiksmų, padėti, reikalus tvarkyti teisingai, per kiek įmanoma trumpesnę laiką, elgtis atidžiai, apdairiai, rūpestingai ir pan. Tinkamas, atsakingas valdymas yra neatsiejamas nuo gero administravimo. Konstitucinis atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, taip pat turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus. Atsakingo valdymo principas yra aiškinamas kartu su jau pirmiau aprašytu Konstitucijoje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu.

Taigi, apibendrinant, viešosios teisės subjektai yra saistomi konstitucinių teisės principų – teisinės valstybės, teisės viršenybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms ir kt., taip pat gero administravimo, atsakingo valdymo principų.

Šiuo tiriamu atveju MD taikoma Įstatymo nuostatų neatitinkanti užsieniečių prašymo pakeisti SLLG nagrinėjimo procedūra pažeidžia ne tik pirmiau išvardintus principus, bet ir teisėtų lūkesčių apsaugos principą.

Asmenų teisėti lūkesčiai yra vienas iš teisinės valstybės principo elementų greta

teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, kuriuos visus privalo užtikrinti valstybė. Konstitucinio Teismo nutarimuose ne kartą konstatuota, kad neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Teisinio saugumo principas – vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, reiškiantis valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius. Teisėtų lūkesčių apsaugos principas taip pat reiškia įgytų teisių apsaugą, t. y. asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus įgytos teisės bus išlaikytos nustatyta laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos. Neužtikrinus teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise.

Pastebėtina, kad šių principų tinkamas įgyvendinimas tampa ypač svarbus, kai kalbama apie užsieniečius, kurių gyvenimas kitoje šalyje yra sudėtingas tiek socialiniu, tiek ekonominiu aspektu, ir jų teisių užtikrinimas yra būtinas siekiant sukurti pasitikėjimą priimančiąja valstybe.

16. Vienas iš Seimo kontrolierių veiklos tikslų – viešojo administravimo gerinimas ir siekis mažinti biurokratizmo apraiškas. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymu, biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma. Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.

Pažymėtina, kad šioje pažymoje aptarti Migracijos departamento pareigūnų veiksmai – reikalavimas pateikti galiojančią kelionės dokumentą, nors toks reikalavimas nenumatytas nei Įstatyme, nei Direktyvoje, vertinami kaip biurokratizmas ir laikytini prieštaraujančiais jau pirmiau aptartiems teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos bei gero viešojo administravimo principams.

17. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Migracijos departamentas, nagrinėdamas Pareiškėjo prašymą dėl SLLG pakeitimo, nesilaikė teisės aktuose nustatytos tokio pobūdžio prašymo nagrinėjimo tvarkos, klaidino Pareiškėją, nurodydamas, kad jis privalo pateikti galiojančią kelionės dokumentą, ir tokiu būdu nesivadovavo įstatymo viršenybės, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos bei gero viešojo administravimo principais, todėl Skundas pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

18. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų, susijusių su atsisakymu priimti prašymą pakeisti leidimą gyventi Lietuvoje, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Migracijos departamento prie

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktorei rekomenduoja imtis priemonių, kad Pareiškėjui būtų nedelsiant išduotas galiojantis SLLG, jeigu tai dar nėra padaryta.

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktorei rekomenduoja imtis priemonių, kad Migracijos departamente būtų mažinamos biurokratizmo apraiškos, o pareiškėjų prašymai būtų nagrinėjami laikantis tik teisės aktuose nustatytos prašymų nagrinėjimo tvarkos.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti **Pareiškėją ir Seimo kontrolierę** (rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus ir juos pagrindžiančius dokumentus Seimo kontrolierei pateikti per E. pristatymo informacinę sistemą ar el. p. ombuds@lrski.lt).

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė